

**Протидія незаконному обігу
наркотичних засобів,
психотропних речовин та
прекурсорів: протидія,
розслідування,
відповідальність, правова
характеристика
правопорушень, актуальна
судова практика, особливості
правозастосування під час
воєнного стану**

В умовах демократизації суспільного життя, реформування державних інститутів одним із важливих завдань держави є протидія незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, оскільки незаконний їх обіг — це складне і небезпечне антисуспільне явище, що не має кордонів.

При цьому слід зауважити, що масштаби незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, поширення наркоманії та наркотизму збільшуються рік від року. Ці явища становлять серйозну загрозу безпеці особи, суспільства та держави, оскільки вони сприяють зростанню злочинності взагалі, організованої злочинності та корупції, загрожують здоров'ю громадян, особливо молоді.

Незаконний обіг наркотиків та пов'язаний із ним наркобізнес є одним із найбільш прибуткових злочинних промислів.

Пропоноване видання визначає історичний аспект досліджуваної проблеми, міжнародну практику у протидії розповсюдженню наркотиків, законодавство та інституції. Також аналізується сучасний стан з протидією незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів в Україні.

Видання буде в нагоді здобувачам вищої юридичної освіти та їх викладачам, практикуючим правникам, працівникам правоохоронних органів, органів правосуддя, інших державних органів та органів місцевого самоврядування, а також для вдумливої уваги усім зацікавленим читачам.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ТА ПРЕКУРСОРІВ

- ІСТОРИЧНА ДОВІДКА
- ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПРАКТИКА
- ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ТА ПРАКТИКА
- ОСОБЛИВОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ
- ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
- СУДОВА ПРАКТИКА

За загальною редакцією *Алексєєва Олександра Германовича*
кандидата фармацевтичних наук, доцента

Укладачі:

Авраменко О. В., Алексєєв О. Г., Аніщенко М. А., Буканов Г. М., Гудима В. В., Гудименко Д. Ю., Данилевська Ю. О., Козяр Р. Я., Копотун І. М., Корецька В. В., Корецький О. П., Кошиков Д. О., Крамар Р. І., Крижановський О. М., Назимко О. В., Петков В. П., Хмиз М. В., Цюх С. І., Шмарін І. О.

П 83 Протидія незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів: протидія, розслідування, відповідальність; правова характеристика правопорушень; актуальна судова практика; особливості правозастосування під час воєнного стану. / За заг. ред. Алексєєва О. Г. — Київ. ВД «Професіонал», 2024. — 488 с.

ISBN 978-611-01-3157-5

В умовах демократизації суспільного життя, реформування державних інститутів одним із важливих завдань держави є протидія незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, оскільки незаконний їх обіг — це складне і небезпечне антисуспільне явище, що не має кордонів.

При цьому слід зауважити, що масштаби незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, поширення наркоманії та наркотизму збільшуються рік від року. Ці явища становлять серйозну загрозу безпеці особи, суспільства та держави, оскільки вони сприяють зростанню злочинності взагалі, організованої злочинності та корупції, загрожують здоров'ю громадян, особливо молоді.

Незаконний обіг наркотиків та пов'язаний із ним наркобізнес є одним із найбільш прибуткових злочинних промислів.

Пропоноване видання визначає історичний аспект досліджуваної проблеми, міжнародну практику у протидії розповсюдженню наркотиків, законодавство та інституції. Також аналізується сучасний стан з протидією незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів в Україні.

Видання буде в нагоді здобувачам вищої юридичної освіти та їх викладачам, практикуючим правникам, працівникам правоохоронних органів, органів правосуддя, інших державних органів та органів місцевого самоврядування, а також для вдумливої уваги усім зацікавленим читачам.

ВСТУП

В умовах демократизації суспільного життя, реформування державних інститутів одним із важливих завдань держави є протидія незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, оскільки незаконний їх обіг – це складне і небезпечне антисуспільне явище, що не має кордонів.

При цьому слід зауважити, що масштаби незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, поширення наркоманії та наркотизму збільшуються рік від року. Ці явища становлять серйозну загрозу безпеці особи, суспільства та держави, оскільки вони сприяють зростанню злочинності взагалі, організованої злочинності та корупції, загрожують здоров'ю громадян, особливо молоді.

Незаконний обіг наркотиків та пов'язаний із ним наркобізнес є одним із найбільш прибуткових злочинних промислів.

Проблема ефективності протидії незаконному обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є надзвичайно важливою для кожної держави. За сучасних умов поглиблення інтеграційних процесів ставить перед Україною необхідність вироблення ефективних та оптимальних напрямів удосконалення законодавства з цих питань із використанням зарубіжного досвіду.

Дослідження законодавства інших держав у сфері контролю за обігом зазначених засобів, речовин і прекурсорів, як метод пізнання особливостей регулювання суспільних відносин у цій царині, має важливе науково-практичне й теоретико-пізнавальне значення, адже завдяки отриманим результатам з'являються додаткові можливості для вибору оптимальних шляхів його вдосконалення.

Взагалі існують **кілька моделей** суспільно-соціальної та правової реакції на проблему контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів:

репресивна (або заборонна) – споживання наркотиків незмінно призводить до негативних медичних і соціальних наслідків як для осіб, які їх споживають, так і для суспільства загалом, а тому вони мають бути законодавчо заборонені й підлягати суворим заходам державного контролю за їх обігом;

ліберальна (або незаборонно-заохочувальна) – оскільки наркоманія – це хвороба, тому особа не може бути за це покарана. Вживати наркотики чи ні – право вибору людини, а якщо суспільство

це явище буде сприймати як нормальне, зменшиться чисельність наркоспоживачів;

рестриктивна (або збалансована заборонно-обмежувальна) – особи, які зловживають наркотичними засобами, психотропними речовинами, становлять соціальну небезпеку, і до них мають застосовуватися відповідні заходи адміністративного і кримінального примусу. Для осіб із «зони ризику» має бути забезпечена висока доступність до всіх видів медико-соціальної допомоги (лікування, реабілітація, ресоціалізація).

Саме ця остання модель державної політики у сфері контролю за обігом таких засобів, речовин і прекурсорів нині культивується в практичній площині більшості країн світу, зокрема й у державах ЄС, США й Китаї.

Проблема протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, як не прикро визнавати, також актуальна і для України. На сучасному етапі розбудови української державності негативно позначається вплив таких негативних факторів суспільства, як зловживання наркотичними засобами і психотропними речовинами та поширення наркозлочинності. Заважаючи на гостроту проблеми, Україна приєдналася до всіх основних багатосторонніх міжнародних договорів щодо наркотичних засобів та психотропних речовин, боротьби з наркозлочинністю та запобіганню незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

Хоча на сучасному етапі основні заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів належать до внутрішньої компетенції кожної окремої держави, проте національних зусиль в цій сфері явно недостатньо для досягнення позитивних результатів. Дедалі більшого значення в цій боротьбі набуває міжнародне співробітництво держав, бо жодній державі не під силу самостійно ефективно протидіяти викликам транснаціональної злочинності. Необхідність співробітництва держав у цій сфері зумовлена ще й тим, що цей злочин несе в собі загрозу не тільки для певної країни, але й для світового співтовариства загалом.

Що стосується безпосередньо протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів в Україні, то цей процес є складним й багатоаспектним. Він передбачає комплекс соціально-економічних, політичних, організаційно-

управлінських, виховних, технічних, правових та інших загально-соціальних заходів.

Особливий наголос робиться на кримінально-правовому аспекті проблеми, оскільки незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів напряму пов'язаний із наркозлочинністю. Запобігання та протидія вчиненню злочинів у вказаній сфері, здійснюється підрозділами Національної поліції України, являє складний, багатогранний процес, але при цьому цілісний і спрямований на комплексне вирішення.

Обов'язковою передумовою успіху в реалізації заходів, спрямованих на попередження злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків загалом і всієї злочинності зокрема є досягнення якісно кращого стану нашого суспільства, в якому людина повинна мати міцний життєвий статус.

Для досягнення цього необхідні істотні перетворення у найважливіших сферах суспільного життя з урахуванням при цьому інтересів усіх верств суспільства. Для попередження злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків необхідно реалізувати комплекс соціально-економічних, політичних, організаційно-управлінських, виховних, технічних, правових та інших заходів. Загально-соціальне попередження злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків визначається трьома найважливішими складниками, які породжують саме цей вид антисоціальної поведінки, – це економічний, соціальний і моральний. Виходячи з цього, необхідні зусилля мають спрямовуватися у три сфери, в яких необхідно передусім здійснювати попереджувальну роботу на загально-соціальному рівні – тобто в економічну, соціальну і морально-психологічну.

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ ПРЕПАРАТІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ

Наркотичні засоби з давніх давен були відомі практично у всіх світових цивілізаціях і ставали частиною культури: в Давньому Єгипті, Вавилоні, Давній Греції, Давньому Римі, в ацтеків, інків, Давній Індії, Китаї і навіть у народів крайньої Півночі:

перші згадки про застосування опіуму в цивілізації шумерів нараховує 5 тисяч років (в розкопках тих часів були знайдені перші письмові згадування про виготовлення та застосування опіуму);

вживання коки було характерним для цілої низки індійських культур Південної Америки. Так, в імперії інків вживання листочків, що росли на невеликих кущиках коки, обожнювалося і було привілеєм «дітей Сонця», як називали себе представники панівного етносу;

ще з більш давніх часів населення арабського Сходу вживало опіум;

тибетській медицині були відомі не тільки лікарські властивості опіуму, а також його шкідливий вплив на людський організм.

На різних рівнях культури і в різні часи варіювалися **межі між допустимим використанням наркотичних засобів і зловживанням ними**. Наприклад, враховуючи шкідливі властивості опіуму, вже на початку XIV століття Китай запроваджує в країні низку заходів, які забороняли вільну торгівлю опіумом, що надходив з Індії.

Вважається, що експансіоністська політика колоніальних держав на територіях, що були захоплені ними наприкінці XVIII – на початку XX століття, стала основною причиною значного поширення вживання наркотичних засобів. Метрополії не тільки не перешкождали немедичному вживанню наркотичних засобів, але й поширили їх виробництво та торгівлю, маючи з цього великі прибутки. Якщо у своїх колоніях та залежних територіях колоніальні держави могли торгувати одурманюючими місцеве населення засобами без перешкод, то в сусідні країни, де існували різні форми заборони на немедичне вживання наркотичних засобів, вони збували їх контрабандним шляхом. Так, наприклад, в 1757 р. зробила Англія та її Ост-Індська кампанія, яка захопила монополію на розведення

опійного маку в Індії і вжила безпрецедентних заходів щодо широкого збуту опіуму на неосяжному китайському ринку.

Ці енергійні спроби легалізувати збут опіуму в Китаї відіграли далеко не останню роль у розв'язанні двох війн із Серединною імперією (перша «опіумна» війна була оголошена і проведена Англією в 1840–1842 рр., друга – Англією і Францією в 1856–1860 рр.). Нанкінський договір 1842 р., що підвів підсумки першої «опіумної» війни, незважаючи на намагання Англії, не містив у собі постанов ні щодо легалізації торгівлі опіумом, ні щодо зобов'язань Англії припинити опійну торгівлю. Після другої війни Англії вдалося досягти формальної легалізації ввезення опіуму в Китай під виглядом іноземних «лікві». Таким чином, перші війни через наркотики були розв'язані колоніальними державами і перемогу в них отримали метрополії, насамперед Корона Англії, тобто фактично розповсюджувачі наркотиків.

У середині ХІХ століття поширення наркотичних засобів і поширення наркоманії стало переростати в серйозну соціальну проблему, що привело до прийняття в низці країн обмежувальних заходів. Зокрема, серію законів, які були спрямовані проти опіумокуріння, розведення та контрабандного поширення опіуму, було прийнято в Китаї та Індії. У 1845 році в Франції був прийнятий закон щодо отруйних речовин, зокрема наркотичних засобів.

Отже, наркоманія – давня біда людства і одна з найбільш тяжких соціальних хвороб суспільства, досить складна проблема сучасності.

Починаючи з того моменту, коли проблема незаконного обігу наркотиків та наркоманії набула глобального характеру, світова спільнота активізувала свою діяльність по розробці нормативно правової бази для міжнародного співробітництва в сфері протидії цьому явищу. І сьогодні очевидним є те, що світове співтовариство напрацювало певний досвід боротьби з незаконним обігом наркотиків. Важлива роль в такій боротьбі належить міжнародній інституційній системі, яка сприяє розвитку співробітництва шляхом реалізації прийнятих міжнародно-правових актів.

В ретроспективі історичні віхи **становлення та розвитку міжнародного антинаркотичного законодавства складаються з трьох конвенцій ООН**: дві з них присвячені легальному обігу наркотичних засобів (1961 р.) і психотропних речовин (1971 р.), третя – заходам боротьби з їх незаконним обігом (1988 р.).

Після ухвалення Конвенції 1988 р. ООН продовжує боротьбу з незаконним обігом наркотиків. В 1990 р. 17-та спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН була присвячена питанню міжнародного співробітництва у боротьбі проти незаконного виробництва, пропозиції, попиту, обігу і поширення наркотичних засобів і психотропних речовин. Саме на цій сесії було проголошено Десятиріччя ООН боротьби проти зловживання наркотиками, яке охоплює 1991- 2001 рр.

На даний час при ООН діє цілий комплекс органів у сфері контролю над наркотичними і психотропними речовинами і протидії їх незаконному обігу. Одним з ключових інституційних утворень виступає Міжнародний комітет з контролю над наркотиками – (International Narcotics Control Board), МККН (INCB) — незалежний міжнародний орган контролю за додержанням конвенцій з контролю над наркотиками. Основним обов'язком МККН є вивчати та аналізувати інформацію про обіг наркотичних засобів, що надходять від більш як 190 країн і територій;

допомогтися додержання урядами положень відповідної конвенції з контролю над наркотичними засобами і психотропними речовинами для забезпечення їх достатньої кількості для медичних і наукових цілей;

контролювати їх законне виготовлення, збут і продаж; вживати заходів запобігання їх переміщенню у незаконний обіг;

виявляти недоліки національної і міжнародної систем контролю за виготовленням та обігом наркотичних засобів і психотропних речовин та сприяти усуненню цих недоліків.

Крім того, комітет визначає, які хімічні речовини, що використовуються для незаконного виготовлення наркотиків, потрібно включити до системи міжнародного контролю.

У протидії наркобізнесу поряд з такими спеціальними установами ООН, як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародна організація праці (МОП). Важливу роль відіграють міжнародні міждержавні організації, насамперед Міжнародна організація кримінальної поліції (МОКП/Інтерпол), Всесвітня митна організація (ВМО), Група з розробки фінансових заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (ФАТФ) та інш.

У сучасному вигляді Інтерпол відтворений у 1946 році. Чинний Статут Інтерполу прийнято в 1956 році і вже на 1 вересня 1975 року ця організація поєднувала 120 країн, а на теперішній час вона налічує 188 держав.

Україна подала заявку на вступ до Інтерполу 1992 року, а в листопаді 1992 року це питання розглядалося Генеральною Асамблеєю в Дакарі (Сенегал). Рішення було прийнято позитивне. Національне Центральне Бюро Інтерполу України було створено 25 березня 1993 року. Відповідно до рішення Уряду України функції НЦБ Інтерполу в Україні було покладено на Міністерство внутрішніх справ.

Оскільки Інтерпол відіграє основну роль у координації протидії незаконному обігу наркотиків, будучи міжнародним міждержавним спеціалізованим органом, до його функцій у сфері протидії незаконному обігу наркотиків слід віднести:

- збір та аналіз даних, отриманих від країн-членів;
- реагування і підтримка міжнародних досліджень;
- допомога в координації досліджень за участю принаймні двох країн-членів;
- організація оперативних робочих зустрічей між країнами-членами Інтерполу;
- організація регіональних або глобальних конференцій.

Згідно зі ст. 3 статуту Інтерполу, організація співпрацює з національними службами, міжнародними органами та організаціями тільки у справах щодо загально-кримінальних злочинів, і відмовляється від участі у справах політичного, релігійного, військового і расового характеру.

Міжнародне співробітництво поліції та національних служб по забезпеченню виконання законів про наркотики в межах Інтерполу регулюється нормами статуту цієї організації і доповнюється для кожної з країн-членів нормами національного права.

Отже, запобігання незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів базується на чіткому розумінні суворого дотримання правил легального обігу і одночасно копитка робота щодо запобігання та перешкоджання обігу нелегальному (незаконному).

**ВІТЧИЗНЯНА НОРМАТИВНА БАЗА
ЩОДО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ
РЕЧОВИН ПРЕКУРСОРІВ ТА ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ
НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ**

МІЖНАРОДНІ НОРМАТИВНІ АКТИ:

Конвенції ООН:

Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року

Дата підписання Україною: 31 липня 1961 р.

Ратифіковано Україною: 10 січня 1964 р.

Набуття чинності для України: 27 вересня 2001 р.

Конвенція про психотропні речовини 1971 року

Дата підписання Україною: 21 лютого 1971 р.

Ратифіковано Україною: 20 жовтня 1978 р.

Набуття чинності для України: 18 лютого 1979 р.

**Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти
незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин
від 1988 року**

Дата підписання Україною: 16 березня 1989 р.

Ратифіковано Україною: 25 квітня 1991 р.

Набуття чинності для України: 27 листопада 1991 р.

Нормативні акти ЄС:

**Стратегія ЄС щодо боротьби із наркотиками на 2013-2020
роки;**

**Рамкове Рішення Ради Про мінімальні положення стосовно
складових злочинів і санкцій у сфері незаконної торгівлі
наркотиками від 25 жовтня 2004 р. 2004/757/ЮВС;**

**Регламент (ЄС) Європейського Парламенту і Ради. Про
Європейський центр моніторингу наркотиків і зловживання
наркотиками (переглянутий) від 12 грудня 2006 р. № 1920/2006;**

Регламент (ЄС) Європейського Парламенту і Ради. Правила для моніторингу торгівлі між ЄС і третіми країнами прекурсорами наркотичних препаратів від 20 листопада 2013 р. № 1259/2013 (який змінює Регламент Ради (ЄС) № 111/2005);

Регламент (ЄС) Європейського Парламенту і Ради. Про прекурсори наркотичних препаратів № 273/2004 від 11 лютого 2004 р.

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ:

Кримінальний кодекс України (КК України): Розділ XIII;

Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП): стаття 44;

Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»;

Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними»

Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 року №770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»;

Постанова КМУ «Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом» від 3 червня 2009 р. №589;

Постанова КМУ «Питання проведення моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні» від 10 липня 2019 року №689;

Постанова Пленуму Верховного Суду від 26 квітня 2002 року №4 «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів»;

Наказ Міністерства охорони здоров'я від 01.08.2000 №188 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу».

**Конвенція
Організації Об'єднаних Націй
про боротьбу проти незаконного обігу
наркотичних засобів і психотропних речовин**

Дата підписання Україною: 16 березня 1989 р.

Набуття чинності для України: 27 листопада 1991 р.

(Конвенцію ратифіковано Постановою ВР № 1000-ХІІ від 25.04.91)

Сторони цієї Конвенції,

будучи глибоко стурбовані масштабами і тенденцією зростання незаконного виробництва, попиту і обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, що становлять серйозну загрозу для здоров'я і добробуту людей і справляють негативний вплив на економічні, культурні й політичні основи суспільства,

будучи також глибоко стурбовані все більшим розповсюдженням незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин серед різних соціальних груп і особливо тим, що діти в багатьох районах світу використовуються як споживачі незаконних наркотичних засобів і психотропних речовин і експлуатуються при їх незаконному виробництві та обігу, що є величезною небезпекою,

визнаючи взаємозв'язок між незаконним обігом та іншими пов'язаними з ним формами організованої злочинності, що підривають законну економіку і створюють загрозу для стабільності, безпеки і суверенітету держав,

визнаючи також, що незаконний обіг є міжнародною злочинною діяльністю, припинення якої вимагає невідкладної й першочергової уваги,

усвідомлюючи, що незаконний обіг забезпечує великі прибутки і фінансові кошти, що дає змогу транснаціональним злочинним організаціям проникати в урядові механізми, законну торговельну і фінансову діяльність і суспільство на всіх його рівнях, розкладати і підривати їх,

будучи сповнені рішучості позбавити осіб, які займаються незаконним обігом, доходів, одержуваних від злочинної діяльності, і тим самим усунути головний мотив, який спонукає їх до цього,

прагнучи усунути корінні причини проблеми зловживання наркотичними засобами і психотропними речовинами, включаючи

незаконний попит на такі засоби і речовини і величезні доходи, одержувані від незаконного обігу,

вважаючи, що необхідні засоби контролю за деякими речовинами, в тому числі прекурсорами, хімічними речовинами і розчинниками, які використовуються при незаконному виготовленні наркотичних засобів і психотропних речовин, легкодоступність яких призвела до зростання підпільного виробництва наркотичних засобів і психотропних речовин,

прагнучи поліпшити міжнародне співробітництво з метою припинення незаконного обігу на морі,

визнаючи, що викоренення незаконного обігу є колективним обов'язком усіх держав і що з цією метою необхідна координація зусиль у межах міжнародного співробітництва,

визнаючи компетенцію Організації Об'єднаних Націй у сфері контролю над наркотичними засобами і психотропними речовинами і бажаючи, щоб міжнародні органи, які займаються таким контролем, знаходились у межах цієї Організації,

знову підтверджуючи керівні принципи існуючих договорів, що стосуються наркотичних засобів і психотропних речовин, і передбачувану ними систему контролю,

визнаючи необхідність зміцнення і доповнення заходів, передбачених Єдиною конвенцією про наркотичні засоби 1961 року 995_177, цією Конвенцією з поправками, внесеними до неї згідно з Протоколом 1972 року про поправки до Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року 995_881, і Конвенцією про психотропні речовини 1971 року 995_176, з метою зменшення розмаху і масштабів незаконного обігу та його серйозних наслідків,

визнаючи також важливе значення зміцнення і посилення ефективних правових засобів міжнародної співпраці в правовій галузі для припинення міжнародної злочинної діяльності, якою є незаконний обіг,

бажаючи укласти всеосяжну, ефективну і дієву міжнародну конвенцію, спеціально спрямовану на боротьбу з незаконним обігом, в якій враховуються різні аспекти проблеми в цілому, і зокрема ті з них, що не передбачені існуючими договорами, які стосуються наркотичних засобів і психотропних речовин,

погодилися про нижченаведене:

Стаття 1 Визначення

За винятком тих випадків, коли прямо зазначено інше або за змістом тексту мається на увазі інше, в цій Конвенції використовуються наступні визначення:

а) «Комітет» означає Міжнародний комітет по контролю над наркотиками, заснований на підставі Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року і цієї Конвенції з поправками, внесеними до неї згідно з Протоколом 1972 року про поправки до Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року (998_881);

б) «Рослина каннабіс» означає будь-яку рослину роду Cannabis;

с) «Кокаїновий кущ» означає рослину будь-якого виду роду Erythroxylon;

д) «Комерційний перевізник» означає будь-яку особу або будь-яке суспільне, приватне або інше підприємство, що займається перевезенням осіб, товарів або пошти за яку-небудь винагороду;

е) «Комісія» означає Комісію по наркотичних засобах Економічної і Соціальної Ради Організації Об'єднаних Націй;

ф) «Конфіскація», що включає у відповідних випадках вилучення, означає остаточне позбавлення власності за постановою суду або іншого компетентного органу;

г) «Контрольована поставка» означає метод, при якому допускається вивезення, провезення або ввезення на територію однієї або декількох країн незаконних або таких, що викликають підозру, партій наркотичних засобів, психотропних речовин, речовин, включених до Таблиці I або Таблиці II, що містяться в Додатку до цієї Конвенції, або речовин, що їх замінюють, з відома і під наглядом їх компетентних органів з метою виявлення осіб, які беруть участь у здійсненні правопорушень, визнаних такими відповідно до пункту (1) статті 3 цієї Конвенції;

h) «Конвенція 1961 року» означає Єдину конвенцію про наркотичні засоби 1961 року;

і) «Конвенція 1961 року з поправками» означає Єдину конвенцію про наркотичні засоби 1961 року з поправками, внесеними до неї відповідно до Протоколу 1972 року про поправки до Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року (998_881);

j) «Конвенція 1971 року» означає Конвенцію про психотропні речовини 1971 року;

к) «Рада» означає Економічну і Соціальну Раду Організації Об'єднаних Націй;

л) «Заморожування» або «накладення арешту» означає тимчасову заборону переведення, конверсії, розміщення або переміщення власності чи тимчасовий арешт або взяття під контроль власності на підставі ухвали, винесеної судом або компетентним органом;

м) «Незаконний обіг» означає правопорушення, зазначені в пунктах (1) і (2) статті 3 цієї Конвенції;

н) «Наркотичний засіб» означає будь-яку з речовин, природних або синтетичних, внесених до Списків I і II Конвенції про наркотичні засоби 1961 року і цієї Конвенції з поправками;

о) «Опійний мак» означає рослину виду *Papaver somniferum L.*;

р) «Доходи» означають будь-яку власність, отриману або придбану прямо або непрямо внаслідок вчинення правопорушення, визнаного таким відповідно до пункту (1) статті 3;

қ) «Власність» означає активи будь-якого роду, матеріальні або нематеріальні, рухомі або нерухомі, відчутні або невідчутні, а також юридичні документи або акти, які посвідчують право на такі активи або участь у них;

г) «Психотропна речовина» означає будь-яку речовину, природну або синтетичну, або будь-який природний матеріал, внесени до Списків I, II, III і IV Конвенції 1971 року;

с) «Генеральний секретар» означає Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй;

т) «Таблиця I» і «Таблиця II» означають відповідно пронумеровані переліки речовин, що містяться в Додатку до цієї Конвенції, до яких час від часу вносяться поправки відповідно до статті 12;

у) «Держава транзиту» означає державу, через територію якої переміщуються незаконні наркотичні засоби, психотропні речовини і речовини, внесені до Таблиці I і Таблиці II, і яка не є ні місцем походження, ні місцем кінцевого призначення таких засобів і речовин.

Стаття 2 Сфера застосування Конвенції

(1) Метою цієї Конвенції є сприяння співробітництву між Сторонами з тим, щоб вони могли більш ефективно вирішувати різноманітні проблеми незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, що мають міжнародний характер. При

здійсненні своїх зобов'язань за Конвенцією Сторони вживають необхідні заходи, включаючи заходи законодавчого та організаційного характеру, відповідно до основних положень своїх внутрішніх законодавчих систем.

(2) Сторони здійснюють свої зобов'язання за цією Конвенцією згідно з принципами суверенної рівності й територіальної цілісності держав і принципом невтручання у внутрішні справи інших держав.

(3) Сторона не здійснює на території іншої Сторони юрисдикції та функції, які належать виключно до компетенції органів цієї іншої Сторони згідно з її національним законодавством.

Стаття 3 Правовідносини і санкції

(1) Кожна Сторона вживає такі заходи, які можуть бути потрібні, з тим, щоб визнати кримінальними злочинами згідно зі своїм законодавством наступні дії, коли вони здійснюються навмисно:

а) (i) виробництво, виготовлення, екстрагування, приготування, пропозиція, пропозиція з метою продажу, розповсюдження, продажу, постачання на будь-яких умовах, посередництво, переправлення, транзитне переправлення, транспортування, імпорт або експорт будь-якого наркотичного засобу чи будь-якої психотропної речовини на порушення положень Конвенції 1961 року, цієї Конвенції з поправками або Конвенції 1971 року;

(ii) культивування опійного маку, кокаїнового куща або рослини каннабіс з метою виробництва наркотичних засобів на порушення положень Конвенції 1961 року і цієї Конвенції з поправками;

(iii) зберігання або купівлю будь-якого наркотичного засобу або психотропної речовини для цілей будь-якого з видів діяльності, перелічених у підпункті (i) вище;

(iv) виготовлення, транспортування або розповсюдження обладнання, матеріалів або речовин, зазначених у Таблиці I і Таблиці II, якщо відомо, що вони призначені для використання з метою незаконного культивування, виробництва або виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин;

(v) організацію, керівництво або фінансування будь-яких правопорушень, перелічених у підпунктах (i), (ii), (iii) або (iv) вище;

б) (i) конверсію або переведення власності, якщо відомо, що така власність отримана внаслідок будь-якого правопорушення або правопорушень, визнаних такими відповідно до підпункту а) цього

пункту, або внаслідок участі в такому правопорушенні чи правопорушеннях, з метою приховання або утаювання незаконного джерела власності або з метою надання допомоги будь-якій особі, яка бере участь у вчиненні такого правопорушення або правопорушень, з тим, щоб вона могла ухилитися від відповідальності за свої дії;

(ii) приховання або утаювання справжнього характеру, джерела, місцезнаходження, способу розпорядження, переміщення, справжніх прав стосовно власності або її належності, якщо відомо, що така власність одержана внаслідок правопорушення або правопорушень, визнаних такими згідно з підпунктом а) цього пункту, або внаслідок участі в такому правопорушенні або правопорушеннях;

с) з урахуванням своїх конституційних положень і основних принципів своєї правової системи:

(i) придбання, володіння або використання власності, якщо в момент її одержання було відомо, що така власність отримана внаслідок правопорушення або правопорушень, визнаних такими згідно з підпунктом а) цього пункту, або внаслідок участі в такому правопорушенні або правопорушеннях;

(ii) володіння обладнанням або матеріалами чи речовинами, зазначеними у Таблиці I і Таблиці II, якщо відомо, що вони використовуються або призначені для використання з метою незаконного культивування, виробництва або виготовлення будь-яких наркотичних засобів або психотропних речовин;

(iii) публічне підбурювання або спонукання інших будь-якими засобами до вчинення будь-якого з правопорушень, визнаних такими згідно з цією статтею, або до незаконного використання наркотичних засобів або психотропних речовин;

(iv) участь, причетність або вступ у злочинну змову з метою вчинення будь-якого правопорушення або правопорушень, визнаних такими згідно з цією статтею, спроби вчинити таке правопорушення або такі правопорушення, а також пособництво, підбурювання, сприяння або надання порад при їх вчиненні.

(2) З урахуванням своїх конституційних положень і основних принципів своєї правової системи кожна Сторона вживає такі заходи, які можуть бути потрібні, для того, щоб визнати правопорушеннями згідно зі своїм законодавством, коли вони вчиняються навмисно, зберігання, придбання або культивування будь-якого наркотичного засобу або психотропної речовини для особистого споживання на

порушення положень Конвенції 1951 року, Конвенції 1961 року з поправками або Конвенції 1971 року.

(3) Усвідомлення, намір або мета як складові елементи правопорушення, зазначеного в пункті (1) цієї статті, можуть бути встановлені з об'єктивних фактичних обставин справи.

(4) а) Кожна Сторона за вчинення правопорушень, визнаних такими згідно з пунктом (1) цієї статті, передбачає застосування таких санкцій, що враховують серйозний характер цих правопорушень, як тюремне ув'язнення або інші види позбавлення волі, штрафні санкції і конфіскації.

б) Сторони можуть передбачити на доповнення до засудження або покарання за правопорушення, визнане таким згідно з пунктом (1) цієї статті, застосування щодо правопорушника таких заходів, як лікування, перевиховання, наступне спостереження за ним, відновлення працездатності або соціальна реінтеграція.

с) Незважаючи на положення попередніх підпунктів, у певних випадках, коли скоюються незначні правопорушення, Сторони можуть передбачити як альтернативу засудженню або покаранню такі заходи, як перевиховання, відновлення працездатності або соціальна реінтеграція, а також, якщо правопорушник є наркоманом, його лікування і наступне спостереження за ним.

д) Сторони можуть передбачити або замість засудження, або покарання, або на доповнення до засудження, або покарання за правопорушення, визнане таким згідно з пунктом (2) цієї статті, заходи для лікування, виховання, спостереження після закінчення лікування, відновлення працездатності і соціальної реінтеграції правопорушника.

(5) Сторони забезпечують, щоб їхні суди та інші компетентні органи, які мають юрисдикцію, могли брати до уваги як обставини, що обтяжують правопорушення, визнані такими згідно з пунктом (1) цієї статті, такі фактичні обставини, як:

а) участь у правопорушенні організованої злочинної групи, до складу якої входить правопорушник;

б) участь правопорушника в інших видах міжнародної організованої злочинної діяльності;

с) участь правопорушника в інших незаконних видах діяльності, яким сприяло вчинення даного правопорушення;

д) застосування правопорушником насильства або зброї;

Зміст

ВСТУП	3
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ ПРЕПАРАТІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ.....	6
ВІТЧИЗНЯНА НОРМАТИВНА БАЗА ЩОДО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ПРЕКУРСОРІВ ТА ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ	10
Конвенція Організації Об'єднаних Націй «Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин»..	12
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори».....	50
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними».....	90
ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 6 травня 2000 р. № 770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів».....	105
ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 3 червня 2009 р. № 589 «Про затвердження Порядку проведення діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом»	142
ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 10 липня 2019 р. № 689 «Питання проведення моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні»	172
НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ 01.08.2000 № 188 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу».....	180

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ (Витяг)	187
ЗАГАЛЬНА ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ	211
НЕЗАКОННИЙ ОБІГ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН І ПРЕКУРСОРІВ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	222
СУДОВА ПРАКТИКА	227
ПОСТАНОВА ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ № 4 від 26.04.2002 «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів»	227
ПОСТАНОВИ ВЕРХОВНОГО СУДУ	244
ВИРОКИ У СПРАВАХ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ (2022-2024)	343

Укладачі:

Авраменко Олексій Володимирович — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і кримінології, Львівський державний університет внутрішніх справ;

Алексєєв Олександр Германович — кандидат фармацевтичних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права, Запорізький державний медико-фармацевтичний університет;

Анищенко Михайло Анатолійович — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права, Запорізький державний медико-фармацевтичний університет;

Буканов Григорій Миколайович — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри конституційного, адміністративного та трудового права, Національний університет «Запорізька політехніка»;

Гудима Віталій Валерійович — кандидат юридичних наук, співробітник Служби безпеки України;

Гудименко Дар'я Юріївна — асистент кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права, Запорізький державний медико-фармацевтичний університет;

Данилевська Юлія Олександрівна — кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, завідувач докторантури, Донецький державний університет внутрішніх справ;

Козяк Роман Якович — кандидат юридичних наук, співробітник Служби безпеки України;

Копотун Ігор Миколайович — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням, Донецький державний університет внутрішніх справ;

Корецька Вікторія Віталіївна — кандидат юридичних наук, суддя, Ківерцівський районний суд Волинської області;

Корецький Олег Павлович — кандидат юридичних наук, військовослужбовець, Збройні Сили України;

Кошиков Денис Олександрович — кандидат юридичних наук, Львівський університет бізнесу та права;

Крамар Руслана Іванівна — доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративного права і процесу, фінансового та інформаційного права, Львівський університет бізнесу та права;

Крижановський Олексій Миколайович — кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням, Донецький державний університет внутрішніх справ;

Назимко Олена Вікторівна — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного та господарського права, Донецький державний університет внутрішніх справ;

Петков Валерій Петрович — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням, Донецький державний університету внутрішніх справ;

Хмиз Мар'яна Василівна — доктор філософії в галузі права, доцент, доцент кафедри економіко-правових дисциплін, Львівський університет бізнесу та права;

Цюх Святослав Ігорович — аспірант, Львівський університет бізнесу та права;

Шмарін Ігор Олександрович — кандидат юридичних наук, помічник голови, Запорізький окружний адміністративний суд.

НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНЕ ВИДАННЯ

Укладачі:

Авраменко О. В., Алексеев О. Г., Аніщенко М. А.,
Буканов Г. М., Гудима В. В., Гудименко Д. Ю., Данилевська Ю. О.,
Козяр Р. Я., Копотун І. М., Корецька В. В., Корецький О. П., Кошиков Д. О.,
Крамар Р. І., Крижановський О. М., Назимко О. В., Петков В. П.,
Хмиз М. В., Цюх С. І., Шмарін І. О.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ТА ПРЕКУРСОРІВ:

- ІСТОРИЧНА ДОВІДКА
- ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПРАКТИКА
- ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ТА ПРАКТИКА
- ОСОБЛИВОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ
- ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
- СУДОВА ПРАКТИКА

За загальною редакцією *Алексєєва Олександра Германовича*
кандидата фармацевтичних наук, доцента

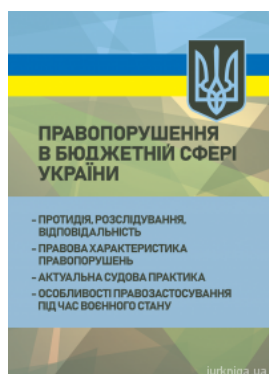
Оригінал-макет підготовлено
ТОВ Видавничий дім «Професіонал»

Підписано до друку 23.04.2024. Формат 60x84 1/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 30,5.

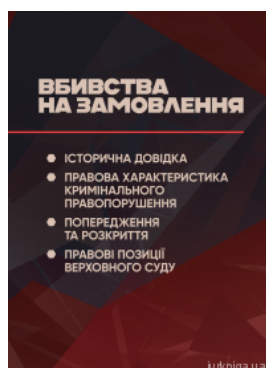
ТОВ «Видавничий дім «Професіонал»

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 1533

Книги, які можуть вас зацікавити

Правопорушення в бюджетній сфері України: протидія, розслідування, відповідальність, правова характеристика правопорушень, актуальна судова...

Вбивства на замовлення. Історична довідка, правова характеристика кримінального правопорушення, попередження та розкриття, правові позиції...

Цивільний процесуальний кодекс України.
Науково-практичний коментар

Перейти до галузі права
Кримінальне право та процес

[Перейти на сайт →](#)